

فصل ۱

ثبت خرید مواد و مصرف مواد

سیستم های نگهداری و ثبت مواد

الف) سیستم ادواری ب) سیستم دائمی

الف) ثبت های مربوط به عملیات خرید مواد در سیستم ادواری

در مواردی که برای اندازه گیری موجودی های مواد و کالا از سیستم ادواری استفاده می شود، موجودی های مواد و کالا در پایان دوره ای که صورت های مالی تهیه می گردد به طور عینی شمارش می شود. برای محاسبه بهای تمام شده موجودی های پایان دوره، هر گروه از موجودی های شمارش شده در بهای تمام شده یک واحد ضرب می شود. بنابراین هنگامی که سیستم ادواری مورد استفاده قرار می گیرد اطلاعات مربوط به موجودی ها در هر مقطع زمانی به آسانی قابل بررسی و در دسترس نخواهد بود. در این سیستم هیچ گونه مدارک ثبت دائمی در مورد میزان مواد خریداری شده و مصرف شده، نگهداری نمی شود.

1 ثبت خرید نقدی مواد

شماره سند: تاریخ سند: / /		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		xxx	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		موجودی نقد			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت خرید نقدی مواد با احتساب مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ ثبت خرید نسبه مواد

شماره سند: / / تاریخ سند:		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		xxx	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		حساب های پرداختی			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت خرید نسبه مواد با احتساب مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۳ ثبت خرید مواد به این صورت که قسمتی از بهای خرید به صورت نقد پرداخت شود و بقیه نسبه باشد:

شماره سند: / / تاریخ سند:		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائ:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		xxx	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		موجودی نقد			xxx
		حساب های پرداختی			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت خرید نقد و نسبه مواد					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۴ ثبت پیش پرداخت خرید مواد

شماره سند: / / تاریخ سند:		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		پیش پرداخت خرید مواد		xxx	
		موجودی نقد			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت پیش پرداخت خرید مواد					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۵ ثبت خرید مواد از محل پیش پرداخت

شماره سند: / / تاریخ سند:		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		xxx	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		پیش پرداخت خرید مواد			xxx
		موجودی نقد			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت خرید مواد از محل پیش پرداخت خرید و تسویه حساب با فروشنده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۶ ثبت هزینه حمل مواد خریداری شده

شماره سند: / / تاریخ سند: / /		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		هزینه حمل مواد خریداری شده		xxx	
		سایر حساب های دریافتی- مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		موجودی نقد			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت پرداخت هزینه حمل مواد خریداری شده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

■ **مثال:** رویداد های مالی زیر در مورد عملیات خرید ماده الف در شرکت تولیدی ایوان گزارش شده است:

(این شرکت از سیستم ثبت ادواری برای ثبت عملیات خرید مواد استفاده می کند).

۹۶/۱/۱۳- خرید ۴۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۵۰ ریال به صورت نقد

۹۶/۴/۲۳- خرید ۸۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۶۰ ریال به صورت نسیه

۹۶/۵/۱۴- خرید ۷۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۸۰ ریال که ۸۰'۰۰۰ ریال آن به صورت نقد پرداخت شد و شرکت متعهد گردید بقیه مبلغ خرید را در آینده پرداخت نماید.

۹۶/۹/۲۴- خرید ۹۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۹۰ ریال و صدور یک برگ سفته در وجه فروشنده به مبلغ کل محموله خریداری شده

۹۶/۱۰/۱۵- پرداخت مبلغ ۳۰۰'۰۰۰ ریال به فروشنده بابت پیش پرداخت خرید مواد

۹۶/۱۱/۲۵- خرید ۱'۲۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو گرم ۴۰۰ ریال از محل پیش پرداخت تاریخ ۹۶/۱۰/۱۵ و پرداخت بقیه وجه محموله خریداری شده به فروشنده

۹۶/۱۱/۲۶- پرداخت مبلغ ۶۵'۴۰۰ ریال بابت هزینه حمل مواد خریداری شده با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده

مطلوب است:

صدور اسناد حسابداری رویدادهای مالی فوق با احتساب مالیات بر ارزش افزوده به نرخ ۹٪

پاسخ:

شماره سند: ۲۰۱		شرکت تولیدی ایوان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۱/۱۳		سند حسابداری		تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		۱۴۰'۰۰۰	
		سایر حساب های دریافتنی - مالیات برارزش افزوده		۱۲'۶۰۰	
		موجودی نقد			۱۵۲'۶۰۰
		جمع: یکصد و پنجاه و دو هزار ششصد ریال		۱۵۲'۶۰۰	۱۵۲'۶۰۰
شرح سند: بابت ۴۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۵۰ ریال به صورت نقد					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۲۰۲		شرکت تولیدی ایوان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۴/۲۳		سند حسابداری		تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		۲۸۸'۰۰۰	
		سایر حساب های دریافتنی - مالیات برارزش افزوده		۲۵'۹۲۰	
		حساب های پرداختنی			۳۱۳'۹۲۰
		جمع: سیصد و سیزده هزار و نهصد و بیست ریال		۳۱۳'۹۲۰	۳۱۳'۹۲۰
شرح سند: بابت ۸۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۶۰ ریال به صورت نسیه					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۲۰۳		شرکت تولیدی ایوان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۵/۱۴		سند حسابداری		تعداد ضمامت:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		۲۶۶'۰۰۰	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۲۳'۹۴۰	
		موجودی نقد			۸۰'۰۰۰
		حساب های پرداختی			۲۰'۹۹۴۰
جمع: دویست و هشتاد و نه هزار و نهصد و چهل ریال				۲۸۹'۹۴۰	۲۸۹'۹۴۰
شرح سند: بابت خرید ۷۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۸۰ ریال که ۸۰'۰۰۰ ریال آن به صورت نقد پرداخت شد و شرکت متعهد گردید بقیه مبلغ را در آینده پرداخت نماید.					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۲۰۴		شرکت تولید ایوان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۹/۲۴		سند حسابداری		تعداد ضمامت:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		۳۵۱'۰۰۰	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۳۱'۵۹۰	
		اسناد پرداختی			۳۸۲'۵۹۰
جمع: سیصد و هشتاد و دو هزار و پانصد و نود ریال				۳۸۲'۵۹۰	۳۸۲'۵۹۰
شرح سند: بابت خرید ۹۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلو ۳۹۰ ریال و صدور یک برگ سفته در وجه فروشنده به مبلغ کل محموله خریداری شده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۲۰۵		شرکت تولیدی ایوان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۱۰/۱۵		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		پیش پرداخت خرید مواد		۳۰۰۰۰۰۰	
		موجودی نقد			۳۰۰۰۰۰۰
جمع: سیصد هزار ریال				۳۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰
شرح سند: بابت پرداخت مبلغ ۳۰۰۰۰۰۰ ریال به فروشنده بابت پیش پرداخت خرید مواد و تحویل آن در ۹۶/۱۱/۲۵					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۲۰۶		شرکت تولیدی ایوان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۱۱/۲۵		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		۴۸۰۰۰۰۰	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۴۳۳۰۰	
		پیش پرداخت خرید مواد			۳۰۰۰۰۰۰
		موجودی نقد			۲۲۳۳۰۰
جمع: پانصد و بیست و سه هزار و دویست ریال				۵۲۳۳۰۰	۵۲۳۳۰۰
شرح سند: بابت خرید ۱۲۰۰ کیلوگرم مواد به نرخ هر کیلوگرم ۴۰۰ ریال از محل پیش پرداخت تاریخ ۹۶/۱۰/۱۵ و پرداخت بقیه وجه محموله خریداری شده به فروشنده و تسویه حساب با او					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند: ۲۰۷		شرکت تولیدی ایوان		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۱۱/۲۶		سند حسابداری		تعداد ضمام:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		هزینه حمل مواد خریداری شده		۶۰'۰۰۰	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۵'۴۰۰	
		موجودی نقد			۶۵'۴۰۰
جمع: شصت و پنج هزار و چهار صد ریال				۶۵'۴۰۰	۶۵'۴۰۰
شرح سند: بابت پرداخت هزینه حمل مواد خریداری شده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

حسابداری تخفیفات خرید مواد در سیستم ادواری

تخفیفات رایج در خرید مواد عبارت اند از:

- ۱ تخفیف تجاری
- ۲ تخفیف توافقی (چانه زنی)
- ۳ تخفیف نابایی (عیب و نقص)
- ۴ تخفیف نقدی

حسابداری تخفیفات خرید مواد در سیستم ادواری با احتساب مالیات بر ارزش افزوده

۱ تخفیف تجاری

اگر فروشنده قبل از فروش کالا به مشتری تخفیف بدهد، چون این تخفیف قبل از قطعی شدن معامله اعطا شده است، در دفاتر خریدار و فروشنده ثبت نمی شود. در این مورد مبلغ خالص معامله محاسبه شده و در دفاتر ثبت می گردد. تخفیفات فصلی فروشگاهها و تخفیفات ویژه فروشگاهها که با هدف جذب مشتری صورت می گیرد نمونه ای از تخفیفات تجاری هستند.

ثبت این رویداد به صورت زیر است:

شماره سند:		شماره صفحه دفتر روزنامه:		شرکت.....		تاریخ سند:	
ردیف		کد حساب		شرح		مبلغ جزء	
						بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
					خرید مواد	xxx	
					سایر حساب های دریافتی- مالیات بر ارزش افزوده	xxx	
					موجودی نقد		xxx
					جمع:	xxx	xxx
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نقد							
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:			

■ **مثال:** شرکت تولیدی قصر شیرین در تاریخ ۹۶/۴/۲۴، ۴۰۰ واحد ماده ج با نرخ هر واحد ۹۰۰ ریال را به صورت نقد خریداری نموده است و فروشنده معادل ۵٪ تخفیف بهاره برای مشتریان خود منظور می نماید.

مطلوب است:

ثبت سند حسابداری این رویداد مالی در سیستم ثبت ادواری با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده.

پاسخ:

$$\text{قیمت ناخالص مواد} = 400 \times 900 = 360,000$$

$$18,000 = 360,000 \times 5\% = \text{تخفیف تجاری}$$

$$342,000 = 360,000 - 18,000 = \text{خالص قیمت خرید}$$

$$30,780 = 342,000 \times 9\% = \text{مالیات بر ارزش افزوده}$$

شماره سند: ۹۶/۴/۲۴		شرکت تولیدی قصر شیرین		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند:		سند حسابداری		تعداد ضامنه:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		۳۴۲۰۰۰۰	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۳۰۶۷۸۰	
		موجودی نقد			۳۷۲۶۷۸۰
جمع: سیصد و هفتاد و دو هزار و هفتصد و هشتاد ریال				۳۷۲۶۷۸۰	۳۷۲۶۷۸۰
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نقد					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۲ تخفیف توافقی (چانه زنی)

اگر فروشنده و خریدار روی قیمت مواد یا کالا چانه زنی کنند و نهایتاً به مبلغی کمتر از قیمت متعارف کالا توافق کنند، مبلغ تخفیف دریافتی در این معامله تخفیف توافقی یا چانه زنی نام دارد. این تخفیف هم مانند تخفیف تجاری در حساب های خریدار و فروشنده ثبت نمی شود و مبلغ خالص خرید جهت ثبت در حساب های مربوطه در نظر گرفته می شود.

■ مثال: شرکت تولیدی موسیان در تاریخ ۹۶/۱۲/۱۵، ۲۰۰۰۰ کیلوگرم ماده د از فروشنده به صورت نقد خریداری نمود. قیمت فروش هر کیلوگرم از این نوع مواد ۸۰۰۰۰ ریال بود اما فروشنده پس از چانه زنی موافقت نمود که هر کیلوگرم از این مواد به نرخ ۷۰۰۰۰ ریال معامله گردد.

مطلوب است:

ثبت سند حسابداری این رویداد مالی در سیستم ثبت ادواری با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده.

$$20000 \times 70000 = 140000000$$

$$140000000 \times 9\% = 12600000$$

$$140000000 + 12600000 = 152600000$$

شماره سند:		شماره صفحه دفتر روزنامه:		شرکت تولیدی موسیان		سند حسابداری	
تاریخ سند: ۹۶/۱۲/۱۵		تعداد ضامائم:		شرح		کد حساب	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)		
		خرید مواد		۱۴'۰۰۰'۰۰۰			
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۱'۲۶۰'۰۰۰			
		موجودی نقد			۱۵'۲۶۰'۰۰۰		
جمع:		پانزده میلیون و دویست و شصت هزار ریال		۱۵'۲۶۰'۰۰۰	۱۵'۲۶۰'۰۰۰		
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نقد با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده							
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:			

۲ تخفیف نابابی (عیب و نقص)

برگشت مواد خریداری شده به فروشنده ممکن است به دلایل زیر باشد:

(الف) مطابق نبودن مواد خریداری شده با نمونه دریافتی

(ب) معیوب بودن مواد خریداری شده

(ج) عدم تحویل به موقع مواد توسط فروشنده که در این صورت ممکن است در تاریخ تحویل، خریدار، دیگر به آن مواد نیاز نداشته باشد.

در این صورت در سیستم ثبت ادواری سند زیر ثبت می گردد:

شماره سند:		شماره صفحه دفتر روزنامه:		شرکت ...		سند حسابداری	
تاریخ سند: / /		تعداد ضامائم:		شرح		کد حساب	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)		
		حساب های پرداختی		xxx			
		برگشت از خرید و تخفیفات مواد			xxx		
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده			xxx		
جمع:				xxx	xxx		
شرح سند: بابت برگشت مواد خریداری شده							
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:			

■ **مثال:** شرکت تولیدی اردبیل در ابتدای مهر ماه ۱۳۹۶ تعداد ۱۰۰۰ واحد ماده ت را به نرخ هر واحد ۳۰۰۰ ریال به طور نسیه خریداری نموده است ولی در تاریخ ۹۶/۷/۱۵ تعداد ۲۰۰ واحد از این مواد را علت عیب و نقص به فروشنده برگشت داد.

مطلوب است:

ثبت سند حسابداری مربوط به برگشت مواد به فروشنده در سیستم ثبت ادواری

■ **پاسخ:**

شماره سند:		شرکت تولیدی اردبیل		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۷/۱۵		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب‌های پرداختی		۶۵۴'۰۰۰	
		برگشت از خرید و تخفیفات مواد			۶۰۰'۰۰۰
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده			۵۴'۰۰۰
جمع: ششصد و پنجاه و چهار هزار ریال					
شرح سند: بابت برگشت مواد خریداری شده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

۴ تخفیف نقدی

اگر فروشنده هنگام فروش نسیه مواد یا کالا شرطی قرار دهد که اگر خریدار مبلغ بدهی خود را قبل از موعد مقرر و طی مدتی معین از تاریخ فاکتور پرداخت نماید برای او تخفیف قائل شود، به این نوع تخفیف، تخفیف نقدی گفته می‌شود. بنابراین خریدار فقط وقتی می‌تواند از تخفیف نقدی استفاده کند که قبلاً خرید نسیه مشروط انجام داده باشد و مبلغ بدهی خود را در دوره تخفیف بپردازد، در غیر این صورت مشمول این تخفیف نخواهد شد و باید کل بدهی خود را بپردازد. تخفیف نقدی خرید مواد در سیستم ادواری در حسابداری به نام تخفیفات نقدی خرید مواد ثبت می‌گردد.

ثبت حسابداری خرید نسبه مشروط و استفاده از تخفیف نقدی هنگام تسويه حساب (با احتساب ماليات برارزش افزوده)
هنگام خريد نسبه مشروط ثبت زير انجام مي‌شود:

شماره سند: / / تاريخ سند:		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		xxx	
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		حساب‌های پرداختی			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نسبه به صورت مشروط با احتساب مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

هنگام تسويه بدهی خرید نسبه مشروط در دوره تخفیف ثبت زير انجام مي‌شود: در این وضعیت به این نکته توجه کنید که به میزان مالیات متعلق به تخفیف نقدی باید حساب سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده بستانکار گردد تا از اعتبار مالیاتی کسب شده هنگام ثبت خرید مواد کسر گردد.

شماره سند: / / تاريخ سند:		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب‌های پرداختی		xxx	
		تخفیفات نقدی خرید مواد			xxx
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		موجودی نقد			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت پرداخت بدهی خرید نسبه مشروط در دوره تخفیف (با احتساب تخفیف نقدی)					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

بدیهی است اگر بدهی مربوط به خرید نسبه مشروط بعد از دوره تخفیف پرداخت شود، مشمول تخفیف نقدی نخواهد شد؛ بنابراین خریدار باید کل مبلغ بدهی خود را پرداخت نماید و ثبت حسابداری آن به صورت زیر خواهد بود:

شماره سند: تاریخ سند: / /		شرکت ... سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب های پرداختی		xxx	
		موجودی نقد			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت پرداخت بدهی خرید نسبه مشروط بعد از دوره تخفیف (بدون احتساب تخفیف نقدی)					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

■ **مثال:** رویدادهای مالی زیر در مورد خرید یک نوع مواد در شرکت تولیدی **دورود** رخ داده است. سند حسابداری این رویدادها را ثبت کنید. (این شرکت از سیستم ثبت ادواری برای ثبت عملیات خرید مواد استفاده می کند.)
 ۹۶/۷/۶ - خرید نسبه ۳۰۰۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۵۰۰۰ ریال به صورت نسبه با شرط (ن/۴۵-۸/۳)
 ۹۶/۷/۱۲ - پرداخت بدهی مربوط به خرید مورخ ۹۶/۷/۶
 ۹۶/۹/۶ - خرید نسبه ۴۰۰۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۶۰۰۰ ریال به صورت نسبه با شرط (ن/۴۰-۱۰/۲)
 ۹۶/۹/۲۰ - پرداخت بدهی مربوط به خرید مورخ ۹۶/۹/۶

شماره سند:		شماره صفحه دفتر روزنامه:		تعداد ضمائم:		شرکت تولیدی دورود		سند حسابداری		تاریخ سند: ۹۶/۷/۶	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)						
		خرید مواد		۱۵'۰۰۰'۰۰۰							
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۱۳۵۰'۰۰۰							
		حساب‌های پرداختی			۱۶۳۵۰'۰۰۰						
جمع: شانزده میلیون و سیصد و پنجاه هزار ریال				۱۶۳۵۰'۰۰۰	۱۶۳۵۰'۰۰۰						
شرح سند: بابت خرید نسبه ۳'۰۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۵'۰۰۰ ریال به صورت نسبه با شرط (ن/۴۵-۸/۳)											
تنظیم کننده:				تأیید کننده:				تصویب کننده:			

شماره سند:		شماره صفحه دفتر روزنامه:		تعداد ضمائم:		شرکت تولیدی دورود		سند حسابداری		تاریخ سند: ۹۶/۷/۱۲	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)						
		حساب‌های پرداختی		۱۶۳۵۰'۰۰۰							
		تخفیفات نقدی خرید مواد			۴۵۰'۰۰۰						
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده			۴۰'۵۰۰						
		موجودی نقد			۱۵'۸۵۹'۵۰۰						
جمع: شانزده میلیون و سیصد و پنجاه هزار ریال				۱۶۳۵۰'۰۰۰	۱۶۳۵۰'۰۰۰						
شرح سند: بابت پرداخت بدهی مربوط به خرید مورخ ۹۶/۳/۳ در دوره تخفیف (با احتساب تخفیف نقدی)											
تنظیم کننده:				تأیید کننده:				تصویب کننده:			

$$۱۵'۰۰۰'۰۰۰ \times ۳\% = ۴۵۰'۰۰۰ \text{ درصدی}$$

$$۴۵۰'۰۰۰ \times ۹\% = ۴۰'۵۰۰ \text{ = نرخ مالیات} \times \text{تخفیف نقدی} = \text{مالیات متعلق به تخفیف نقدی}$$

$$۱۵'۸۵۹'۵۰۰ = ۱۶۳۵۰'۰۰۰ - (۴۰'۵۰۰ + ۴۵۰'۰۰۰) = \text{مالیات تخفیف نقدی} + \text{تخفیف نقدی} - \text{بدهی} = \text{موجودی نقد}$$

شماره سند:		شرکت تولیدی دورود		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۹/۶		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		خرید مواد		۲۴,۰۰۰'۰۰۰	
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۲,۱۶۰,۰۰۰	
		حساب‌های پرداختی			۲۶'۱۶۰'۰۰۰
جمع: بیست و شش میلیون و صد و شصت هزار ریال				۲۶'۱۶۰'۰۰۰	۲۶'۱۶۰'۰۰۰
شرح سند: خرید نسیه ۴'۰۰۰ واحد مواد به نرخ هر واحد ۶'۰۰۰ ریال به صورت نسیه با شرط (ن/۴۰-۱۰/۲)					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

شماره سند:		شرکت تولیدی دورود		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۶/۹/۲۰		سند حسابداری		تعداد ضمايم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		حساب‌های پرداختی		۲۶'۱۶۰'۰۰۰	
		موجودی نقد			۲۶'۱۶۰'۰۰۰
جمع: بیست و شش میلیون و صد و شصت هزار ریال				۲۶'۱۶۰'۰۰۰	۲۶'۱۶۰'۰۰۰
شرح سند: بابت پرداخت بدهی مربوط به خرید مورخ ۹۶/۹/۶					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

صدور و هزینه یابی مواد

به منظور کنترل مواد از لحاظ مقدار و هزینه، وجود یک سیستم مؤثر خرید، ثبت و انبارداری ضروری است. روش سیستماتیک و مؤثر صدور مواد نیز از ضرورت و اهمیت مشابهی برخوردار می‌باشد.

در سیستم ثبت ادواری موجودی مواد، مدارک ثبت دائمی موجودی مواد (کاردکس مواد) نگهداری نمی‌گردد. همچنین مدارک مربوط به مصرف مواد نگهداری نمی‌گردد و در مورد مصرف مواد ثبت حسابداری انجام نمی‌گردد بلکه تنها به ثبت خریدهای مواد در حساب‌ها اکتفا شده و فقط در آغاز و پایان هر دوره به موجودی‌ها رسیدگی می‌شود. در سیستم ثبت دائمی موجودی مواد، از کارت‌های حساب مواد برای ثبت دائمی جریان ورود (خرید) و خروج (مصرف) مواد استفاده می‌گردد و علاوه بر هنگام خرید مواد، هنگام مصرف مواد نیز ثبت‌های حسابداری انجام می‌گیرد.

ثبت حسابداری مصرف مواد: (سیستم ثبت ادواری)

همان‌طور که اشاره گردید در سیستم ثبت ادواری هنگام مصرف مواد ثبت حسابداری انجام نمی‌گیرد.

روش‌های هزینه‌یابی مواد

متداول‌ترین روش‌های هزینه‌یابی مواد صادره و موجودی‌ها به شرح زیر می‌باشد:

۱ اولین صادره از اولین وارده (Fifo)

۲ اولین صادره از آخرین وارده (Lifo)

۳ میانگین موزون

روش‌های فوق فرضی هستند. جریان گردش فیزیکی واحدها ممکن است با جریان گردش هزینه مورد استفاده، هماهنگ باشد اما وجود چنین شرطی ضروری نیست. در بند ۳ استاندارد حسابداری شماره ۸ (حسابداری موجودی مواد و کالا) آمده است که روش اولین صادره از آخرین وارده (LIFO) معمولاً جهت ارزشیابی موجودی مواد و کالا مناسب نیست، زیرا کاربرد آن اغلب منجر به مبالغی بابت موجودی مواد و کالا در ترازنامه خواهدگردید که هیچ رابطه‌ای با سطح اخیر مخارج ندارد. این روش‌های هزینه‌یابی در هر دو سیستم ثبت دائمی و ثبت ادواری به کار می‌روند.

روش‌های هزینه‌یابی (Lifo-Fifo- میانگین موزون) در سیستم ثبت ادواری

همان‌طور که قبلاً ذکر گردید در سیستم ثبت ادواری فقط رویدادهای مربوط به خرید مواد ثبت می‌گردند و در حساب‌های «خریدمواد»، «برگشت از خرید» و «تخفیفات مواد» و «تخفیفات نقدی خرید مواد» ثبت می‌گردند. در این روش حساب موجودی مواد وجود دارد اما گردش دائمی ندارد. همچنین رویدادهای مربوط به مصرف مواد در این سیستم ثبت نمی‌شوند.

اکنون گزارش‌های بهای تمام شده مواد مصرف شده طی دوره و بهای تمام شده موجودی مواد پایان دوره در مثال شرکت تولیدی آبادان در کتاب درسی حسابداری بهای تمام شده و مالیاتی، به هریک از روش‌های Fifo و Lifo و میانگین موزون را

در سیستم ادواری تهیه می‌کنیم:

۱ روش Fifo - سیستم ادواری

۲ روش Lifo - سیستم ادواری

۳ روش میانگین موزون - سیستم ادواری

۱ تهیه گزارش‌های شرکت تولیدی آبادان روش Fifo - سیستم ادواری

در سیستم ادواری برای قیمت‌گذاری موجودی مواد پایان دوره، ابتدا تعداد (مقدار) مواد موجود در انبار در پایان دوره را از طریق شمارش پایان دوره (انبارگردانی) به دست می‌آوریم. اکنون با توجه به روش، نرخ یا نرخ‌هایی برای موجودی در نظر می‌گیریم و در مقدار شمارش شده ضرب می‌کنیم تا نرخ کل موجودی پایان دوره به دست آید.

در روش فایفو چون فرض شده است که همواره مواد قدیمی مصرف می‌شوند پس مواد باقیمانده (موجودی پایان دوره) از جدیدترین (آخرین) خریدها خواهد بود. می‌دانیم که در مثال شرکت تولیدی آبادان، تعداد موجودی مواد پایان دوره ۴۹۰ واحد شمارش گردیده است بنابراین گزارش‌های بهای تمام شده موجودی مواد پایان دوره و بهای تمام شده مواد مصرف شده طی دوره در روش FIFO به صورت زیر خواهد بود.

خلاصه رویدادهای مثال شرکت تولیدی آبادان

روز	ماه	مقدار	بهای واحد	بهای کل
۱	۸	۸۰۰	۶۰۰	۴۸۰'۰۰۰
۴	۸	۲۰۰	۷۰۰	۱۴۰'۰۰۰
۱۰	۸	۲۰۰	۸۰۰	۱۶۰'۰۰۰
۱۱	۸	۹۰۰		
۱۲	۸	۵۰		
۱۴	۸	۴۰۰	۹۰۰	۳۶۰'۰۰۰
۱۸	۸	۴۰		
۲۴	۸	۲۰۰		

گزارش بهای تمام شده موجودی مواد پایان دوره (سیستم ادواری-روش Fifo)

موجودی از خرید ۸/۱۴	۴۰۰ واحد (به نرخ هر واحد ۹۰۰ ریال)	۳۶۰'۰۰۰ ریال
موجودی از خرید ۸/۱۰	۹۰ واحد (به نرخ هر واحد ۸۰۰ ریال)	۷۲'۰۰۰ ریال
بهای تمام شده موجودی مواد پایان دوره	۴۹۰ واحد	۴۳۲'۰۰۰ ریال

در روش فایفو بهای تمام شده مواد مصرف شده بر مبنای قیمت موجودی ابتدای دوره و خریدهای اولیه محاسبه می‌شود. با این حساب ۱'۰۶۰ واحد مواد مصرف شده به صورت زیر قیمت گذاری و گزارش می‌شود:

شرکت تولیدی آبادان

گزارش (مقداری - ریالی) مصرف مواد

طی آبان ماه سال ۱۳۹۵

در سیستم ثبت ادواری موجودی‌ها - روش Fifo

شرح	مقدار	نرخ	مبلغ
مصرفی از موجودی مواد اول دوره	۸۰۰ واحد	۶۰۰ ریال	۴۸۰'۰۰۰ ریال
مصرفی از خرید ۸/۴	۲۰۰ واحد	۷۰۰ ریال	۱۴۰'۰۰۰ ریال
مصرفی از خرید ۸/۱۰	۶۰ واحد	۸۰۰ ریال	۴۸'۰۰۰ ریال
بهای تمام شده مواد مصرف شده طی دوره	۱'۰۶۰ واحد		۶۶۸'۰۰۰ ریال

۲ تهیه گزارش‌های شرکت تولیدی آبادان روش Lifo - سیستم ادواری:

در روش لایفو چون فرض شده است که همواره مواد جدید مصرف می‌شوند بنابراین مواد باقیمانده (موجودی پایان دوره) از موجودی اول دوره و خریدهای اولیه خواهد بود.

می‌دانیم که در این مثال تعداد موجودی مواد پایان دوره ۴۹۰ واحد شمارش گردیده است، بنابراین در روش لایفو گزارش‌ها

به صورت زیر خواهد بود:

خلاصه رویداد های مثال شرکت تولیدی آبادان

روز	ماه	مقدار	بهای واحد	بهای کل
۱	۸	۸۰۰	۶۰۰	۴۸۰'۰۰۰
۴	۸	۲۰۰	۷۰۰	۱۴۰'۰۰۰
۱۰	۸	۲۰۰	۸۰۰	۱۶۰'۰۰۰
۱۱	۸	۹۰۰		
۱۲	۸	۵۰		
۱۴	۸	۴۰۰	۹۰۰	۳۶۰'۰۰۰
۱۸	۸	۴۰		
۲۴	۸	۲۰۰		

گزارش بهای تمام شده موجودی مواد پایان دوره (سیستم ادواری - روش Lifo)

موجودی از موجودی اول دوره ۴۹۰ واحد (به نرخ هر واحد ۶۰۰ ریال) ۲۹۴'۰۰۰ ریال
 بهای تمام شده موجودی مواد پایان دوره ۴۹۰ واحد ۲۹۴'۰۰۰ ریال

در روش لایفو بهای تمام شده مواد مصرف شده بر مبنای قیمت آخرین (جدیدترین) خریدها محاسبه می شود. با این حساب ۱۰۶۰ واحد مواد مصرف شده به صورت زیر قیمت گذاری و گزارش می شود:

شرکت تولیدی آبادان

گزارش (مقداری - ریالی) مصرف مواد

طی آبان ماه سال ۱۳۹۵

در سیستم ثبت ادواری موجودی ها - روش Lifo

شرح	مقدار	نرخ	مبلغ
مصرفی از خرید ۸/۱۴	۴۰۰ واحد	۹۰۰ ریال	۳۶۰'۰۰۰ ریال
مصرفی از خرید ۸/۱۰	۲۰۰ واحد	۸۰۰ ریال	۱۶۰'۰۰۰ ریال
مصرفی از خرید ۸/۴	۲۰۰ واحد	۷۰۰ ریال	۱۴۰'۰۰۰ ریال
مصرفی از موجودی مواد اول دوره	۲۶۰ واحد	۶۰۰ ریال	۱۵۶'۰۰۰ ریال
بهای تمام شده مواد مصرف شده طی دوره	۱۰۶۰ واحد		۸۱۶'۰۰۰ ریال

۳ تهیه گزارش های شرکت تولیدی آبادان روش میانگین موزون – سیستم ادواری
 همان طور که قبلاً ذکر شد، در این روش فرض بر آن است که مواد ارسال شده از انبار شامل مقادیر یکسانی از هر محموله موجود در انبار در تاریخ ارسال می باشد.
 در سیستم ادواری در پایان دوره میانگین موزون از تقسیم بهای تمام شده مواد آماده برای مصرف (موجودی مواد ابتدای دوره + بهای تمام شده مواد خریداری شده طی دوره) بر مقدار مواد آماده برای مصرف به دست می آید.

$$\text{میانگین موزون قیمت یک واحد مواد} = \frac{\text{بهای تمام شده مواد آماده برای مصرف}}{\text{مقدار مواد آماده برای مصرف}}$$

میانگین موزون قیمت یک واحد مواد × تعداد موجودی مواد پایان دوره = بهای تمام شده موجودی مواد پایان دوره

میانگین موزون قیمت یک واحد مواد × تعداد مواد مصرف شده طی دوره = بهای تمام شده مصرف شده طی دوره

می دانیم که در این مثال تعداد موجودی مواد پایان دوره ۴۹۰ واحد شمارش گردیده است، بنابراین در روش میانگین موزون گزارش ها به صورت زیر خواهد بود.

شرح	مقدار	بهای واحد	بهای کل
موجودی اول دوره	۸۰۰	۶۰۰	۴۸۰'۰۰۰
خرید ۸/۴	۲۰۰	۷۰۰	۱۴۰'۰۰۰
خرید ۸/۱۰	۲۰۰	۸۰۰	۱۶۰'۰۰۰
خرید ۸/۱۴	۴۰۰	۹۰۰	۳۶۰'۰۰۰
برگشت به فروشنده از خرید ۸/۴	(۵۰)	۷۰۰	(۳۵'۰۰۰)
بهای تمام شده مواد آماده برای مصرف	۱'۵۵۰		۱'۱۵۰'۰۰۰

$$\text{ریال } ۷۴۱/۹۴ = \frac{\text{بهای تمام شده مواد آماده برای مصرف } ۱,۱۵۰,۰۰۰}{\text{مقدار مواد آماده برای مصرف } ۱,۵۵۰} = \text{میانگین موزون قیمت یک واحد مواد} = ۴۹۰ \times ۷۴۱/۹۴ = ۳۶۳,۵۵۰$$

میانگین موزون قیمت یک واحد مواد \times تعداد موجودی مواد پایان دوره = بهای تمام شده موجودی مواد پایان دوره
 ریال $۳۶۳,۵۵۰ \times ۷۴۱/۹۴ = ۴۹۰$

میانگین موزون قیمت یک واحد مواد \times تعداد مواد مصرف شده طی دوره = بهای تمام شده مواد مصرف شده طی دوره
 ریال $۷۸۶,۴۵۶ = ۱,۰۶۰ \times ۷۴۱/۹۴$

ثبت هزینه های تحصیل مواد

مطابق اصل بهای تمام شده، هزینه ها باید به بهای تمام شده در حساب ها منظور شوند. براساس این اصل، بهای تمام شده مواد، علاوه بر قیمت خرید، شامل کلیه هزینه های مربوط به تهیه و تحصیل مواد تا صدور آن از انبار می گردد. برخی از این هزینه ها عبارت اند از: بیمه، حمل، بارگیری، عوارض گمرکی و سود بازرگانی، بازرسی و آزمایش.

نحوه ثبت مواد خریداری شده

■ حالت ۱:

اگر در زمان ثبت، مبلغ واقعی هزینه های مربوط به تهیه و تحصیل مواد خریداری شده مشخص باشد:

در این حالت ابتدا هزینه های تهیه و تحصیل انجام شده را به قیمت خرید مواد اضافه می نمایم تا بهای تمام شده مواد خریداری شده به دست آید، سپس ثبت صفحه بعد در سیستم دائمی انجام می گردد:

شماره سند:			شرکت		شماره صفحه دفتر روزنامه:
تاریخ سند: / /			سند حسابداری		تعداد ضمايم:
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل موجودی مواد		xxx	
		سایر حساب های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		موجودی نقد			xxx
جمع:					
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نقد با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

■ **مثال:** شرکت تولیدی بهار در تاریخ ۹۵/۲/۲ اقدام به خرید مواد به مبلغ ۳'۰۰۰'۰۰۰ ریال و پرداخت هزینه های زیر بابت تحصیل آن نمود و تمام هزینه های خرید مواد و تحصیل آن به صورت نقد پرداخت گردید.

- هزینه های اداره خرید ۱۰۰'۰۰۰ ریال
- هزینه بیمه ۳۰'۰۰۰ ریال
- هزینه انبارداری و جابه جایی ۶۰'۰۰۰ ریال
- هزینه حمل مواد خریداری شده ۳۱۰'۰۰۰ ریال
- هزینه بازرسی و آزمایش ۲۰'۰۰۰ ریال

مطلوب است :

ثبت این رویداد مالی در سند حسابداری

■ **پاسخ:** بهای تمام شده مواد خریداری شده شامل بهای خرید به علاوه تمام هزینه های تهیه و تحصیل آن می گردد، بنابراین باید تمام این اقلام را با هم جمع کنیم:

هزینه های تهیه و تحصیل مواد + بهای مواد خریداری شده = بهای تمام شده مواد خریداری شده

$$= ۳'۰۰۰'۰۰۰ + (۲۰'۰۰۰ + ۳۱۰'۰۰۰ + ۶۰'۰۰۰ + ۱۰۰'۰۰۰ + ۳۰'۰۰۰) = ۳'۵۲۰'۰۰۰$$

$$= ۳'۵۲۰'۰۰۰ \times ۹\% = ۳۱۶'۸۰۰$$

مالیات بر ارزش افزوده

شماره سند:		شرکت تولیدی بهار		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۵/۲/۲		سند حسابداری		تعداد ضمامم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل موجودی مواد		۳'۵۲۰'۰۰۰	
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۳۱۶'۸۰۰	
		موجودی نقد			۳'۸۳۶'۸۰۰
		جمع: سه میلیون و هشتصد و سی و شش هزار و هشتصد ریال		۳'۸۳۶'۸۰۰	۳'۸۳۶'۸۰۰
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نقد با احتساب مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

■ حالت ۲:

اگر در زمان ثبت، مبلغ واقعی هزینه های مربوط به تهیه و تحصیل مواد خریداری شده مشخص نباشد:

معمولاً بسیاری از هزینه های واقعی مربوط به تهیه و تحصیل مواد، تا زمان تحویل آن به انبار مشخص نمی شود. به همین دلیل، در ابتدای هر دوره مالی با توجه به تجربیات سال های گذشته و با در نظر گرفتن تغییرات احتمالی نرخ های عوامل هزینه مربوط به تهیه مواد، یک نرخ برای تمام هزینه های تهیه و تحصیل مواد برآورد می شود که اصطلاحاً به نرخ پیش بینی هزینه های تحصیل مواد موسوم است.

محاسبه این نرخ، به عوامل متعددی بستگی دارد. این نرخ ملاک محاسبه هزینه های مربوط به خرید مواد قرار می گیرد. بنابراین، در طول دوره مالی هر بار که مواد خریداری می شود، هزینه های تهیه و تحصیل مواد پس از کسر تخفیفات خرید به بهای خرید اضافه می گردد. در نتیجه با استفاده از اصل بهای تمام شده، موادی که به انبار وارد می شود شامل کلیه هزینه ها تا زمان تحویل خواهد بود.

با توجه به مطالب فوق، حسابی تحت عنوان حساب پیش بینی هزینه های تهیه و تحصیل مواد، در دفتر کل در نظر گرفته می شود تا کلیه هزینه های برآورد شده برای تهیه و تحصیل مواد با نرخ از پیش تعیین شده، به بستانکار این حساب منظور گردد. مراحل کار در این حالت به صورت صفحه بعد است:

■ مرحله ۱:

ثبت مربوط به خرید مواد با توجه به هزینه‌های برآوردشده به صورت زیر است:

شماره سند: تاریخ سند: / /			شرکت سند حسابداری	شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل موجودی مواد		xxx	
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		موجودی نقد			xxx
		پیش‌بینی هزینه‌های تهیه مواد			xxx
جمع:				xxx	xxx
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نقد با احتساب مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ارقام هر یک از حساب‌های فوق به صورت زیر محاسبه و ثبت می‌گردد:

نرخ پیش‌بینی هزینه‌های تحصیل مواد × خالص قیمت مواد خریداری شده = پیش‌بینی هزینه‌های تهیه مواد
مبلغ پیش‌بینی شده هزینه‌های تهیه مواد + خالص قیمت مواد خریداری شده = کنترل موجودی مواد
نرخ مالیات بر ارزش افزوده × خالص قیمت مواد خریداری شده = سایر حساب‌های دریافتی (مالیات بر ارزش افزوده)
مالیات بر ارزش افزوده + خالص قیمت مواد خریداری شده = موجودی نقد

همان‌طور که ملاحظه می‌فرمایید، در این مرحله مالیات بر ارزش افزوده فقط به قیمت قطعی مواد (خالص قیمت مواد خریداری شده) تعلق می‌گیرد.

■ مرحله ۲:

پس از دریافت اسناد هزینه‌های واقعی انجام شده مربوط به تهیه مواد، حساب کنترل هزینه‌های تهیه مواد در دفتر کل و حساب هریک از هزینه‌ها به‌طور جداگانه در دفتر معین هزینه، بدهکار و حساب‌هایی نظیر حساب‌های پرداختی، موجودی نقد و یا اسناد پرداختی، بستانکار می‌گردد:

شماره سند:		شرکت سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامئم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل هزینه های تهیه مواد		xxx	
		- هزینه حمل مواد	xxx		
		- هزینه بیمه مواد	xxx		
		- هزینه حقوق و عوارض گمرکی	xxx		
		سایر حساب های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		xxx	
		موجودی نقد			xxx
جمع:					
xxx					
شرح سند: بابت ثبت هزینه های واقعی انجام شده مربوط به تهیه مواد به صورت نقد با احتساب مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

مرحله ۳: بستن حساب ها

در پایان دوره مالی، برای بستن حساب های کنترل و پیش بینی هزینه های مربوط به تهیه مواد، حساب پیش بینی هزینه تهیه مواد، بدهکار و حساب کنترل هزینه تهیه مواد، بستانکار می گردد.

چنانچه اختلافی بین مانده این دو حساب وجود داشته باشد، اختلاف به حساب تعدیل هزینه های تهیه مواد بدهکار یا بستانکار می گردد.

شماره سند:		شرکت تولیدی سند حسابداری		شماره صفحه دفتر روزنامه: تعداد ضامئم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		پیش بینی هزینه های تهیه مواد		xxx	
		تعدیل هزینه های تهیه مواد		xxx	
		کنترل هزینه های تهیه مواد			xxx
جمع:					
xxx					
شرح سند: بابت بستن حساب های کنترل و پیش بینی هزینه های تهیه مواد					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

ثبت فوق برای حالتی است که مانده حساب کنترل هزینه‌های تهیه مواد بیشتر از حساب تعدیل هزینه‌های تهیه مواد باشد که طبیعتاً حساب تعدیل هزینه‌های تعدیل مواد به میزان اختلاف دو حساب مذکور بدهکار می‌گردد. بدیهی است اگر مانده حساب کنترل هزینه‌های تهیه مواد نسبت به حساب پیش‌بینی هزینه‌های تهیه مواد کمتر باشد باید حساب تعدیل هزینه‌های تهیه مواد را بستانکار نمود.

مانده حساب تعدیل هزینه‌های تهیه مواد، نشان‌دهنده اضافه یا کسر هزینه‌های پیش‌بینی شده با هزینه‌های واقعی تهیه و تحصیل مواد خواهد بود که نهایتاً به تناسب، بین بهای تمام شده کالای فروش رفته و موجودی‌های پایان دوره تسهیم می‌گردد.

■ **مثال: شرکت تولیدی تکاب، نرخ هزینه‌های تهیه و تحصیل مواد را برای دوره جاری ۶٪ پیش‌بینی نموده است.**

ثبت‌های اسناد حسابداری مربوط به خرید مواد و بستن حساب‌ها با توجه به اطلاعات زیر، چنین است:

۱ مواد خریداری شده عبارت‌اند از:

۹۵/۴/۴ - خرید مواد به مبلغ ۴'۰۰۰'۰۰۰ ریال به صورت نقد

۹۵/۱۲/۲۰ - خرید مواد به مبلغ ۸'۰۰۰'۰۰۰ ریال به صورت نسیه

۲ هزینه‌های واقعی انجام شده طی دوره:

- هزینه‌های اداره خرید ۱۲۰'۰۰۰ ریال

- هزینه بیمه ۱۳۰'۰۰۰ ریال

- هزینه انبارداری و جابه‌جایی ۸۰'۰۰۰ ریال

- هزینه حمل مواد خریداری شده ۲۲۰'۰۰۰ ریال

- هزینه بازرسی و آزمایش ۴۰'۰۰۰ ریال

محاسبه و ثبت رویدادها و بستن حساب‌ها

مرحله ۱:

محاسبه و ثبت خرید اول:

$240'000 = 4'000'000 \times 6\%$ = نرخ پیش‌بینی هزینه‌های تحصیل مواد \times خالص قیمت مواد خریداری شده = پیش‌بینی هزینه‌های تهیه مواد
$240'000 + 4'000'000 = 4'240'000$ = مبلغ پیش‌بینی شده هزینه‌های تهیه مواد + خالص قیمت مواد خریداری شده = کنترل موجودی مواد
$4'000'000 \times 9\%$ = نرخ مالیات بر ارزش افزوده \times خالص قیمت مواد خریداری شده = سایر حساب‌های دریافتی (مالیات بر ارزش افزوده)
$4'000'000 + 360'000 = 4'360'000$ = مالیات بر ارزش افزوده + خالص قیمت مواد خریداری شده = موجودی نقد

شماره سند:		شرکت تولیدی تکاب		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۵ / ۴ / ۴		سند حسابداری		تعداد ضامین:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل موجودی مواد		۴'۲۴۰'۰۰۰	
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات بر ارزش افزوده		۳۶۰'۰۰۰	
		موجودی نقد			۴'۳۶۰'۰۰۰
		پیش‌بینی هزینه‌های مواد			۲۴۰'۰۰۰
		جمع: چهار میلیون و ششصد هزار ریال		۴'۶۰۰'۰۰۰	۴'۶۰۰'۰۰۰
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نقد با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

محاسبه و ثبت خرید دوم:

$۴۸۰'۰۰۰ = ۸'۰۰۰'۰۰۰ \times ۶\%$ نرخ پیش‌بینی هزینه‌های تحصیل مواد \times خالص قیمت مواد خریداری شده = پیش‌بینی هزینه‌های تهیه مواد
$۸'۴۸۰'۰۰۰ = ۸'۰۰۰'۰۰۰ + ۴۸۰'۰۰۰$ مبلغ پیش‌بینی شده هزینه‌های تهیه مواد + خالص قیمت مواد خریداری شده = کنترل موجودی مواد
$۸'۷۲۰'۰۰۰ = ۸'۰۰۰'۰۰۰ \times ۹\%$ نرخ مالیات برارزش افزوده \times خالص قیمت مواد خریداری شده = سایر حساب‌های دریافتی (مالیات برارزش افزوده)
$۸'۷۲۰'۰۰۰ = ۸'۰۰۰'۰۰۰ + ۷۲۰'۰۰۰$ مالیات برارزش افزوده + خالص قیمت مواد خریداری شده = حساب‌های پرداختی

شماره سند:		شرکت تولیدی تکاب		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۵/۱۲/۲۰		سند حسابداری		تعداد ضمائم:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل موجودی مواد		۸'۴۸۰'۰۰۰	
		سایر حساب‌های دریافتی - مالیات برارزش افزوده		۷۲۰'۰۰۰	
		حساب‌های پرداختی			۸'۷۲۰'۰۰۰
		پیش‌بینی هزینه‌های تهیه مواد			۴۸۰'۰۰۰
		جمع: نه میلیون و دویست هزار ریال		۹'۲۰۰'۰۰۰	۹'۲۰۰'۰۰۰
شرح سند: بابت خرید مواد به صورت نسیه با احتساب ۹٪ مالیات برارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

مرحله ۲:

ثبت هزینه‌های واقعی تهیه مواد:

$۱۲۰'۰۰۰ + ۸۰'۰۰۰ + ۱۴۰'۰۰۰ + ۴۰'۰۰۰ + ۲۲۰'۰۰۰ = ۶۰۰'۰۰۰$
$۵۴'۰۰۰ = ۹\% \times ۶۰۰'۰۰۰ = \text{نرخ مالیات بر ارزش افزوده} \times \text{جمع هزینه‌های واقعی} = \text{سایر حساب‌های دریافتنی (مالیات بر ارزش افزوده)}$

شماره سند:		شرکت تولیدی تکاب		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۵/۱۲/۲۰		سند حسابداری		تعداد ضمام:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		کنترل هزینه‌های تهیه مواد		۶۰۰'۰۰۰	
		هزینه‌های اداره خرید	۱۲۰'۰۰۰		
		هزینه بیمه	۱۴۰'۰۰۰		
		هزینه انبارداری و جابه‌جایی	۸۰'۰۰۰		
		هزینه حمل مواد خریداری شده	۲۲۰'۰۰۰		
		هزینه بازرسی و آزمایش	۴۰'۰۰۰		
		سایر حساب‌های دریافتنی - مالیات بر ارزش افزوده		۵۴'۰۰۰	
۶۵۴'۰۰۰		موجودی نقد			۶۵۴'۰۰۰
جمع: ششصد و پنجاه و چهار هزار ریال					
شرح سند: بابت ثبت هزینه‌های واقعی انجام شده مربوط به تهیه مواد به صورت نقد با احتساب ۹٪ مالیات بر ارزش افزوده					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

مرحله ۳:

ثبت بستن حساب‌ها:

$۷۲۰'۰۰۰ = ۴۸۰'۰۰۰ + ۲۴۰'۰۰۰ = \text{جمع پیش بینی هزینه‌های تهیه مواد}$
$۱۲۰'۰۰۰ = ۷۲۰'۰۰۰ - ۶۰۰'۰۰۰ = \text{کنترل هزینه‌های تهیه مواد} - \text{جمع پیش بینی هزینه‌های تهیه مواد} = \text{تعدیل هزینه‌های تهیه مواد}$

شماره سند:		شرکت تولیدی تکاب		شماره صفحه دفتر روزنامه:	
تاریخ سند: ۹۵ / ۱۲ / ۲۹		سند حسابداری		تعداد ضامنه:	
ردیف	کد حساب	شرح	مبلغ جزء	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
		پیش بینی هزینه های تهیه مواد		۷۲۰'۰۰۰	
		کنترل هزینه های تهیه مواد			۶۰۰'۰۰۰
		تعدیل هزینه های تهیه مواد			۱۲۰'۰۰۰
جمع: هفتصد و بیست هزار ریال				۷۲۰'۰۰۰	۷۲۰'۰۰۰
شرح سند: بابت بستن حساب های کنترل و پیش بینی هزینه های تهیه مواد					
تنظیم کننده:		تأیید کننده:		تصویب کننده:	

بهای حمل و جابه جایی

مبالغی که بابت حمل و جابه جایی منظور می شود، ممکن است به یکی از موارد ذیل مربوط باشد:

۱ مبالغ مربوط به حمل و جابه جایی مواد خریداری شده، که این نوع حمل را «حمل به داخل» می نامند و بهای حمل مذکور به بهای خرید مواد اضافه می شود، یعنی بهای حمل به داخل مواد، جزو بهای مواد خریداری شده به حساب می آید.

۲ مبالغ مربوط به حمل و جابه جایی مواد، کالای در جریان ساخت و کالای تکمیل شده در داخل شرکت، که این نوع حمل را «حمل در داخل» می نامند و بهای مذکور به عنوان یکی از عوامل غیرمستقیم تولید (سربار ساخت) در نظر گرفته می شود.

بهای حمل در داخل شامل بهای حمل کالای در جریان ساخت به بیرون و به داخل شرکت نیز می شود.

۳ مبالغ مربوط به حمل و جابه جایی کالای تکمیل شده به بیرون شرکت، که این نوع حمل را «حمل به خارج» می نامند و به عنوان هزینه جاری و تحت سرفصل هزینه های توزیع و فروش طبقه بندی می شود. هزینه حمل به خارج برای گزارشگری مالی قابل تخصیص به موجودی ها نیست و باید در همان دوره ای که تحقق می یابد به سود و زیان منظور شود.

ارزشیابی شایستگی صدور سند حسابداری خرید مواد

شرح کار:

- ۱ تفکیک و طبقه‌بندی فاکتور خرید مواد براساس (مستقیم و غیرمستقیم بودن مواد)
- ۲ کنترل فاکتور خرید و رعایت آیین‌نامه معاملات (درخواست خرید، استعلام بها، پیش فاکتور، فاکتور خرید، رسید انبار و ...)
- ۳ ثبت سند خرید مواد (به تفکیک حساب معین خرید)
- ۴ کنترل کارتدکس مواد و ریالی کردن کارتدکس
- ۵ تکمیل کارتدکس مواد و تطبیق آن با حساب معین خرید (سمت بدهکار)
- ۶ تکمیل برگ سفارش خرید مواد (حدتجدید سفارش، حداقل موجودی، باصرفه‌ترین مقدار سفارش، دفعات سفارش مقرون به‌صرفه، دوره گردش موجودی و حداکثر موجودی مواد)

استاندارد عملکرد: ثبت سند خرید مواد براساس استانداردهای حسابداری و مطابق آیین‌نامه معاملات

شاخص‌ها:

- ۱ کنترل مستندات خرید مواد
- ۲ ثبت سند خرید مواد
- ۳ ثبت مقداری و ریالی خرید مواد در کارتدکس
- ۴ کنترل کارتدکس ریالی خرید مواد با معین حساب خرید مواد (سمت بدهکار)
- ۵ تعیین حدتجدید سفارش

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: میزوصلندی - اتاق کار - رایانه - چاپگر - ملزومات اداری - ماشین حساب - نرم‌افزار - کارتدکس انبار و مواد - آیین‌نامه معاملات - آیین‌نامه‌های داخلی مصرف مواد - استانداردهای حسابداری - قانون مالیات برارزش افزوده - حداقل ۵ مورد خرید مواد در مدت زمان ۴۰ دقیقه (آزمون‌ها براساس سیستم دستی و رایانه‌ای توأمان صورت بگیرد).

ابزار و تجهیزات: میزوصلندی - رایانه - چاپگر - ملزومات اداری - ماشین حساب - نرم‌افزار حسابداری و انبار - کارتدکس انبار و مواد - آیین‌نامه معاملات - استانداردهای حسابداری - لوازم‌التحریر - قانون مالیات برارزش افزوده

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	کنترل مستندات خرید مواد	۱	
۲	ثبت سند خرید مواد	۲	
۳	ثبت مقداری و ریالی خرید مواد در کارتدکس	۲	
۴	کنترل کارتدکس ریالی خرید با معین حساب خرید (سمت بدهکار)	۱	
۵	تعیین حدتجدید سفارش	۱	
شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش		۲	
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

ارزشیابی شایستگی صدور سند مصرف مواد

شرح کار:

- ۱ کنترل برگ درخواست مواد
- ۲ تفکیک مراکز هزینه براساس حواله مصرف مواد
- ۳ محاسبه و قیمت گذاری حواله انبار مواد براساس یکی از روش های قیمت گذاری موجودی ها
- ۴ ثبت سند مصرف مواد (به حساب کاردر جریان ساخت و مراکز هزینه)
- ۵ ثبت کاردکس مواد
- ۶ تطبیق کاردکس ریالی انبار با حساب معین (بستانکار) انبار مواد
- ۷ تعیین موجودی مواد در پایان دوره و تهیه لیست موجودی ها
- ۸ محاسبه و قیمت گذاری مواد برگشتی از خط تولید

استاندارد عملکرد: ثبت مصرف مواد طبق اسناد و مدارک مثبت و دستورالعمل های داخلی

شاخص ها:

۱ کنترل مستندات حواله انبار	۲ ریالی کردن حواله انبار
۳ ثبت سند مصرف مواد	۴ ثبت کاردکس مواد
۵ کنترل کاردکس ریالی با حساب معین مواد (سمت بستانکار)	

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: میزوصندلی - اتاق کار - رایانه - چاپگر- ملزومات اداری - ماشین حساب - نرم افزار - کاردکس انبار و مواد - آیین نامه معاملات - آیین نامه های داخلی مصرف مواد- استانداردهای حسابداری - قانون مالیات برارزش افزوده - حداقل ۵ مورد مصرف مواد در مدت زمان ۳۰ دقیقه (آزمون ها براساس سیستم دستی و رایانه ای توأمان صورت بگیرد).

ابزار و تجهیزات: میزوصندلی - رایانه - چاپگر- ملزومات اداری - ماشین حساب - نرم افزار حسابداری و انبار- کاردکس انبار و مواد - آیین نامه معاملات - استانداردهای حسابداری - لوازم التحریر- قانون مالیات برارزش افزوده

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	کنترل مستندات حواله انبار	۱	
۲	ریالی کردن حواله انبار	۱	
۳	ثبت سند مصرف مواد	۲	
۴	ثبت کاردکس مواد	۲	
۵	کنترل کاردکس ریالی با حساب معین مواد (سمت بستانکار)	۱	
	شایستگی های غیر فنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.